

ANNO DOMINI MCCOXLVI.

MARINUS PAPA II

NOTITIA HISTORICA

(Apud Cocquelines, Bullar., privileg. Romanorum pontif. ampl. Collect.)

Marinus secundus, seu Martinus tertius dictus, natione Romanus, in locum Stephani papæ sine mora subrogatus est. Sedit in pontificatu temporibus Constantini Porphyrogeniti in Oriente, Othonis Magni in Occidente imp. annos 3, menses 6, addunt quamplurimi dies 13. Sed, cum Pagius ex ipsis Agapeti successoris litteris, eum pontificem jam fuisse 15 die Junii, anno 946, ostendat, tertius Vignolii catalogus ex cod. Vat. sequendus videtur, in quo nonnisi anni, 3 m. 6 assignantur. Obiit itaque Marinus circa diem 5 vel 6 mensis Junii, anno 946.

MARINI PAPÆ II EPISTOLÆ ET PRIVILEGIA

I.

PRIVILEGIUM MARINI PAPÆ II PRO MONASTERIO

VIZELIACENSI.

(Anno 953.)

[Apud Acher. *Spicilegii* tom. II, 504.]

MARINUS episcopus, servus servorum Dei, GUIDONI religioso abbati Vizeliacensis cœnobii, omnique congregationi ejusdem monasterii in perpetuum.

Quoties illa tribui a nobis optantur, quæ rationi incunctanter conveniunt, animo nos debet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Atque ideo quia postulasti a nobis quatenus privilegium sedis apostolicæ monasterio Vizeliaco, cui præesse dignosceris, quod constat olim a Gerardo nobilissimo et Christianissimo viro, necnon et Berta uxore ejus, in honore Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi et veneratione beatissimæ semper virginis Mariæ genitricis ejusdem Domini nostri Jesu Christi constructum; in regno scilicet Burgundiæ, in pago Avalensi, quodque a præfatis fundatoribus beato Petro apostolorum principi pia devotione et testamenti pagina collatum est, facere deberemus: inclinati precibus tuis libenter fieri decrevimus. Unde et constituimus et apostolica auctoritate censemus, atque per hoc nostrum apostolicum privilegium confirmamus, ut nullus rex aut pontifex, vel abbas aut comes, vel quascunque magna vel parva persona, avaritiæ cupiditate corruptus aut diabolica suggestionem deceptus, audeat vel præsumat contra tuum honorem, o venerabilis Wido abbas, qualicunque modo insurgere in tua vita aut de tuo honore tibi molestias inferre, vel de omnibus rebus monasterii quæ tibi tuisque prædecessoribus a nobis nostrisque antecessoribus per paginam privilegii concessa atque firmata sunt, aliquas invasiones vel rapinas sive violentias inferre, si non vult, auctoritate Dei et sancti Petri et nostra apostolica excommunicatione, a corpore et sanguine

A Domini Jesu Christi et ab ingressu ecclesiæ disjunctum esse. Hoc quoque capitulo præsentis subjungimus, ut locum avaritiæ secludamus, nullum de regibus, nullum de episcopis vel sacerdotibus, vel de quibuscunque fidelibus, per se, suppositamve personam, de ordinatione ejusdem abbatis, vel clericorum, aut presbyterorum, vel de largitione chrismatibus, aut consecratione basilicæ, vel de quibuscunque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie exenii loco quidquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare præsumere, ne hac occasione ea quæ a fidelibus pio loco offeruntur consumantur. Neque episcopus civitatis ipsius parochiæ nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus, ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem cœnobio indicat, ne servorum Dei quies quomodo populari conventu perturbari valeat, neque paratas, aut mansionaticos exinde præsumat exigere. Susceptionem autem fidelium et religiosorum virorum atque beneficentiam, quam jubet Apostolus cunctis exhibendam pro possibilitate loci et facultatum non modo ibidem fieri [non] denegamus, verum etiam suademus: sed et modus in numero congregationis adeo conservetur, ut nec pluralitas penuriam, nec paucitas inhabitantium destitutionem loci inducere valeat. Privilegium quoque a prædecessore nostro pie memoriæ papa Nicolao eidem monasterio collatum nostra auctoritate confirmamus, excepto duntaxat quod ipse sub nomine ancillarum Dei quæ ibidem pro crebris infestationibus sæculi nunc ordinabiliter manere nequeunt, illud delegavit: nos vero aptioris utilitatis gratia sub habitu monachorum esse congruenter decernimus. Si quis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, judicum, comitum, aut sæcularium personarum, contra hanc nostræ institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque

se coram divino iudicio cognoscat, et nisi ea quæ a se male acta sunt deleverit, a sacratissimo corpore Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque æterno examini districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis recipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

Scriptum per manum Azonis scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Februario, indictione 1.

Data 11 Nonas Februar, per manum Benedicti episcopi et bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno, Deo propitio, pontificatus domini nostri Marini summi pontificis et universalis papæ, in sacratissima sede beati Petri apostoli anno 1, in mense Februar., indict. 1.

II.

PRIVILEGIUM MARTINI PAPÆ II PRO MONASTERIO
S. BONIFACII FULDENSIS.

(Anno 943.)

[Dronke, *Cod. diplom. Fuld.*, pag. 318.]

MARINUS episcopus, servus servorum Dei, HADAMARO religioso abbati venerabilis monasterii sancti Christi martyris Bonifacii et per eum in eodem venerabili monasterio tuisque successoribus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda quæ rationabilibus congruunt desideriis, oportet ut devotioni conditoris piæ constructionis auctoritas in privilegiis præstandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium Salvatoris a sancto Bonifacio primitus constructum et a te noviter ædificatum in loco Boconia erga ripam fluminis Fulda privilegii sedis apostolicæ infulis decoretur et sub jurisdictione nostræ cui Deo auctore deseruimus Ecclesiæ constitutum nullis alterius Ecclesiæ jurisdictionibus submittatur; idcirco piis desideriis faventes hac nostra auctoritate id quod exposcitur effectui mancipamus. Et ideo omnem cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem vel episcopum in præfato monasterio ditionem quamlibet habere aut auctoritatem præter sedem apostolicam prohibemus, ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnitate quispiam præsumat omnino celebrare, ut profecto juxta id quod subjectum apostolicæ sedi firmitate privilegii consistit inconcusse dotatum permaneat locis et rebus tam eis quas moderno tempore tenet vel possidet, quam quas futuris temporibus in jura ipsius venerabilis monasterii divina pietas augere voluerit ex donis et oblationibus decimisque fidelium absque ullius personæ contradictione firmitate perpetua perfruatur. Constituimus quoque per hujus decreti nostri paginam ut quicumque cujuslibet Ecclesiæ præsul vel quacunque dignitate persona hanc nostri privilegii chartam quam auctoritate principis apostolorum firmamus temerare tentaverit, anathema sit, et iram Dei incurrens a cœtu omnium sanctorum extorris existat, nihilominus præfati monasterii dignitas a nobis

indulta perpetualiter inviolata permaneat auctoritate subnixa.

Scriptum per manum Theodori notarii regionarii atque scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Martio et indictione prima.

Datum VI Kal. April. per manum Nicolai primicerii summæ apostolicæ sedis, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Martini summi pontificis et universalis junioris papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli primo in mense, et indictione prima.

III.

MARTINI PAPÆ II PRIVILEGIUM PRO ECCLESIA

BENEVENTANA.

(Anno 943.)

[Apud Ughelli, *Italia Sacra*, tom. VIII, pag. 50.]

MARINUS episcopus servus servorum Dei, dilectissimo atque merito honorabili JOANNI sanctæ Beneventanæ Ecclesiæ episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Cum summæ et apostolicæ dignitatis Christi in hac divina præfectura nitor dignoscatur præfulgere, et in exercendis Dei laudibus sui impensius studeat laboris exhibere certamen, ob hoc debita nos ejusdem apostolicæ pastoralis compulit sollicitudinis cura, quæque ad stabilitatem piorum locorum promulgari, et apostolicæ institutionis censura confirmari. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus sedis apostolicæ... decoratur et antiquos terminos eidem concessos ab antecessoribus nostris pontificibus confirmarem piis tuis desideriis faventes, hoc nostra auctoritate id, quod exposcitur, effectum mancipamus; concedentes tibi tuæque sanctæ Beneventanæ Ecclesiæ, quæcunque legaliter, et rationabiliter antiquo jure tempore prædecessorum tuorum visa est possidere, id est Bivinum, Asculum, Larinum, Sipontum, et ecclesiam sancti Michaelis archangeli in monte Gargano cum omnibus earum pertinentiis, et omnia prædia cum Ecclesiis, familiis utriusque sexus, et massis, totaque infra tuam parochiam loca, ditione antiqua tuæ religioni, successoribusque tuis concedimus dominanda, et legaliter, atque canonicè disponenda cum omnibus suis pertinentiis, sive sint civitates, seu quæcunque castra possessa dudum ab antecessoribus tuis episcopis, constituta siquidem insuper censura, divini sub iudicii obtestatione, et validis, atque atrocioribus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam alterius dignitatis potestate præditus homo præsumat, sive sit illa magna, sive parva persona, aut Græcus in tua sancta Beneventana Ecclesia aliquam vim facere, vel de iis, quæ ei pertinere videntur quoquo modo auferre, aut alienare, vel eis minuere terminos, et nec quamlibet militiam, aut fracturam, molestiam in eadem inferre quocunque tempore, nec licentia sit, ut dictum est ex eo, vel omnibus eidem pertinentibus, nunquam magnæ parvæque personæ auferre, ut prætato juxta id, quod a nobis statutum est, eadem venerabilis sancta Beneventana Ecclesia apostolicis constitu-

tionibus, atque privilegiis consistens ornata, inconcussa dotata permaneat. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu præsumpserit hæc, quæ a nobis ad laudem Dei pro stabilitate jam dictæ Ecclesiæ Beneventanæ statuta sunt, refragare, aut in quoquam transgredi, sive Græcus sit, seu quicumque alter homo, qui dominationem aut primatum habere voluerit per se, aut per alterum quemlibet hominem in præfatis Ecclesiis, sine voluntate et jussione Beneventani episcopi, et illi, qui eos fortasse recipere præsumpserint, omnes pariter sub eodem nostro apostolico, et descripto inviolabili anathemate permaneant, et in nullam ecclesiam intrare præsumant, aut aliquod officium ecclesiasticum faciant, at non qui pio intuitu observator, et in omnibus existit custodiens hujus nostri apostolici constituti ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro multipliciter consequantur, et vitæ æternæ participes mereantur. Scriptum per manus Stephani scriniarii S. R. E. in mense Octob., indict. 2. Bene valete.

Datum in Idus Novembris per manum Nicolai primicerii sanctæ apostolicæ sedis. Anno Domini propitio pontificatus domini nostri Martini summi pontificis et universalis papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli 2, in mense, et indict. supra-scripta 2.

IV.

PRIVILEGIUM MARINI PAPÆ II PRO MONASTERIO
CASSINENSI.

(Anno 944.)

[Cattula, *Hist. Cassin.*, p. 94.]

MARINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ filio BALDUINO, venerabili abbati monasterii Christi confessoris Benedicti, siti in monte qui Castrum Cassinum vocatur, sanctæque tuæ congregationis successoribusque tuis in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animos alacri devotione implere suffragiis; ex hoc enim lucri potissimum præmium a conditore omnium, Deo, procul dubio promeremur quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia postulastis a nobis quatenus confirmaremus, et concederemus vobis monasterium Christi confessoris beati Benedicti, situm in monte Castro Cassino, ubi sacratissimum corpus ejus humatum esse videtur, cum omnibus rebus adjacentiis sive pertinentiis tam in monasteriis vivorum quam et ancillarum Dei, necnon et cellis, ac prædiis ubicunque vel qualitercunque ad jura ejusdem monasterii pertinere dignoscitur omnia in integrum. Monasterium vero imprimis Domini Salvatoris positum ad pedem ipsius montis, atque monasterium sanctæ Dei Genitricis et virginis Mariæ quod Plumbarola vocatur; itemque et monasterium sanctæ Mariæ in Cingla,

A quod nunc infra civitatem Capuanam ædificatum est; imo et monasterium sanctæ Sophiæ quod infra civitatem Beneventanam ædificatum est; atque monasterium Sanctæ Mariæ situm in finibus Beneventanis in loco qui dicitur Canneto, juxta fluvium Trinium, necnon et monasterium Sanctæ Mariæ intra civitatem Cosenciæ ancillarum Dei cum omnibus, ut diximus, rebus et adjacentiis per diversa loca tam in finibus Beneventanis quam et in Apulum, et Calabritanis, quam etiam in finibus Marchiæ, necnon et in finibus Marsorum, sive ubi longe lateque per diversis locis una cum colonis, et colonabus seu servis et ancillis utriusque sexus ad ejusdem monasterii jura pertinentibus, ita ut privilegiis sedis apostolicæ infulis decoretur, ut sub jurisdictione sanctæ nostræ, cui Deo auctore deservimus Ecclesiæ, constitutum nullus alterius Ecclesiæ jurisdictionibus submittatur. Pro qua re, piis desideriis faventes, hoc nostra auctoritate id quod exposcitur effectui mancipamus, et ideo omnem cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfatis monasteriis ditionem quamlibet habere vel auctoritatem præter sedem apostolicam prohibemus. Ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnitatem præsumat celebrare omnimodo, sed a præsentis secunda indictione irrevocabiliter in perpetuum stabilimus detinendum, et cum Dei timore regendum et disponendum, statuente in super apostolica censura sub divini judicii obtestatione, sed et validis atque atrocioribus anathematis interdictionibus, ut neque ullus unquam præsumat quisquam alius cujuscunque sit dignitatis præditus et potestatis, vel etiam quæcunque magna parvaque persona in eodem monasterio, vel ejus causis incumbere, aut de rebus, et possessionibus vel ecclesiis sibi subjectis, vel quidquid denique ei pertinere videtur quoquomodo offerre aut alienare, sed nec quamlibet militiæ aut jacturæ molestiam ibidem sive pacis, sive barbarici temporis firma stabilitate decernimus sub jurisdictione sanctæ nostræ Ecclesiæ permanendum. Promulgamus nempe, et hac auctoritate beati Petri apostolorum principis coram Deo et terribili ejus futuro examine, et hujus nostri apostolici privilegii atque constitui sancimus, ut loca quæ ab abbate cujuslibet qui nobis in eodem præfato monasterio Sancti Benedicti commutata vel concessa sunt, necnon et alias locorum possessiones quæ a regibus ac ducibus vel gastaldeis, et cæteris Christianis in eodem sancto loco largita atque oblata sunt, aut in postmodum illi concessa fuerint firma, stabilia, ac in jure ipsius prædicti monasterii existenda, atque in perpetuum permanenda statuimus, nec licentia sit, ut dictum est, ex ejus vel omnibus eidem monasterio pertinentibus tanquam magna parvaque persona auferre, aut profecto juxta id quod subjectus eisdem venerabilis locus apostolicis constitutis atque privilegiis consistit inconcusse dotandus permaneat, et liceat eisdem monachis de sua congregatione abbatem semper eligere. Etiam licentia vobis

sit pro confectione chrismae vel oblatione, et ordinatione presbiterorum seu diaconorum, et subdiaconorum, et altaria consecrandum qualem vobis placuerit episcopum invitandum. Hymnum vero angelicum per dies Dominicos et festibus omni tempore ad missarum solemniis dicendum concedimus, et liceat vobis signum pulsare tam in diurnis, quam in nocturnis horis quando vobis placuerit, tam in jam dicto monasterio, quam et in cellis ejus, et nullus episcopus prohibeat populum Dei ingredi, tam in monasterio, quam et in cellis suis ad audiendum verbum Dei. Insuper etiam volumus ut nullus episcopus praesumat in jamdicto monasterio, vel in subjectis suis ecclesiis sacerdotes excommunicare, vel ad synodum provocare, aut abbatem, et monachos qui ibidem in tempore fuerit, liceat etiam vobis clericum, seu sacerdotem, vel diaconum, seu subdiaconum de qualicumque episcopatu fuerit suscipere ab habitandum, vel monachicum habitum recipiendum cum rebus suis absque prohibitione omnium episcoporum, et liceat vobis, tuorumque monachis tibi subjectis judicare tam monasterium virorum, et coenobium puellarum absque saeculari potestate, et prohibitione cujuslibet episcopi; si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit, et quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate jamdicti monasterii statuta sunt refragare aut in quoquam transgredi, sciat se, nisi resipuerit, anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienatum, et cum diabolo, et ejus atrocissimis pompis, et Juda Jesu Christi Domini nostri traditore, aeterni incendii supplicio concremandus sit deputatus. At vero qui pio intuitu observatos et in omnibus exstiterit custodiens hujus nostri apostolici constituti, et ad cultum Dei respicientibus, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro per intercessionem beati Benedicti multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps, effici mereatur. Scriptum per manum Leonis notarii, et regionarii, atque scrinarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense Januario per indictionem suprascriptum secundam. Bene valete. Data xii Kal. Februarii per manum Benedicti episcopi sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno, Deo propitio, pontificatus domni nostri Martini summi pontificis, et universalis secundi papae, in sacratissima sede beati Petri apostoli secundo in mense Januario, indictione secunda.

V.

BULLA MARINI PAE II PRO MONASTERIO S. VINCENTII VULTURNENSI.

(Anno 944).

[Muratori, *Rer. Ital. Script.* I, 1, 432.]

MARINUS episcopus servus servorum Dei, LEONI venerabili abbati ex monasterio Christi martyris Vincentii, quod situm est in partibus Samniae, territorio Beneventano super fontem Vulturni fluminis, et pro te cunctis successoribus tuis in eodem

venerabili monasterio regulariter promovendis in perpetuum.

Quoniam pia sollicitudine convenit nos pro universis Dei Ecclesiis semper invigilare, et tota mentis intentione venerabilium locorum integritates procurare, ideo utilitate illorum, et maxime pro quiete monachorum, optamus subsidia conferre, ut divinae misericordiae remunerationem in sidereis arcibus consequamur. Igitur quia petistis a nobis, ut monasterium beati Vincentii martyris, una cum omnibus sibi pertinentibus, monasteriis, cellis, capellis, terris, et castellis, servis, et ancillis, cum universis redditionibus suis sub jurisdictione sanctae Romanae Ecclesiae, cui Deo auctore servimus, nostri privilegii auctoritate muniremus, idcirco, tibi, tuisque successoribus legitimis abbatibus illud concedimus detinendum, ut nullius alterius Ecclesiae ditionibus submittatur, sed cum omnibus sibi subjectis monasteriis, et cellis, videlicet monasterium beati Petri apostoli positum juxta fluvium Sabbati territorio jam dicto Beneventano, monasterium sanctae Dei genitricis Mariae in loco Sano, monasterium Domini Salvatoris, quod positum est in Alife, monasterium sanctae Mariae in loco Apinianici territorio Marsicano, monasterium sanctae Mariae in duas basilicas, monasterium sanctae Mariae in duas Castanieto, monasterium sanctae Mariae in Palere, territorio Domo, monasterium sanctae Mariae in Planisi, monasterium sancti Petri in Vipera cum ipso casale Leonis, monasterium sancti Petri in Tontole, monasterium sancti Petri in trite, monasterium sanctae Mariae in Musano, monasterium sanctae Mariae in Arole, monasterium sancti Georgii in Salerno, monasterium sancti Vincentii in Capua, monasterium sancti Martini, et sanctae Crucis in monte Marsico, monasterium sanctae Columbae in Sora, monasterium sancti Mauri, et sancti Valentini in Atine, monasterium sancti Donati cum inclyta valle Sorana. Haec omnia, et cum omnibus sibi jure pertinentibus rebus sub tutela sedis apostolicae nostrae ita recipimus, ut quamlibet Christianitatem indigentes in praefato venerabili monasterio, qualis episcopus ad invitandum volueritis, habeatis omnimodo potestatem. Similiter ad ecclesias consecrandas, et ordinationem de sacerdotibus, et diaconibus per tempora faciendam, et de omni gradu ibidem adimplendum. Protestamus etenim, ut nullus episcopus debeat exinde sacerdotem, vel diaconum ad suam synodum provocare, nisi sua fuerit propria voluntas, aut abbatem, vel monachos quoquomodo judicare, vel excommunicare. Volumus, et apostolica injungimus auctoritate vobis vestrisque supradictis abbatibus de qualicumque Ecclesia sacerdotes, vel clericos, si venerint ad habitandum in congregatione fratrum, sive monasticum suscipiendi habitum se contulerint, statim recipiantur. Chrisma vero a quali episcopo vobis voluntas fuerit impetrandi, liceat semper secundum quod diximus sub apostolica nostra potestate. Et omnem

cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfato venerabili monasterio quamlibet ditionem habere, præter sedem apostolicam prohibemus, ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnitas ibidem celebrare præsumat. Statuentes apostolica insuper censura, sub divini iudicii obtestatione, sed et validis atque atrocioribus anathematis interdictionibus prohibemus, ut nullus unquam præsumat cujuscunque dignitatis præditus potestate, vel in eodem venerabili monasterio, vel ejus causis incumbere, aut de rebus, et possessionibus, vel Ecclesiis se subjectis, vel quidquid de his, quæ ejus esse videntur, quomodo auferre, aut alienare, sed nec quamlibet malitiam, aut jacturæ molestiam ibidem, sive pacis, sive barbarici temporis aliquo modo inferre, dum præfatum perenniter, ut dictum est, monasterium firma stabilitate decernimus sub jurisdictione sanctæ Romanæ Ecclesiæ permanendum. Promulgantes nempe, et hac auctoritate beati Petri apostolorum principis coram Deo, et ejus terribili examine per hujus privilegii nostri constitutionem sancimus ac decernimus, ut loca, quæ a quolibet episcopo, vel abbate commutata sunt, nec non et diversorum locorum possessiones, quæ a regibus, ducibus, principibus, castaldeis, et a cæteris Christianis, concessa, largita, vel oblata sunt in eodem sancto et venerabili monasterio, aut in postmodum concessa, vel oblata fuerint, ipsius jure monasterii in perpetuum permanenda statuimus; nec licentia sit, ut dictum est, et ejus, vel omnibus ejusdem monasterii pertinentibus cuiquam magnæ parvæque personæ auferre, ut pro recto, juxta id, quod subjectum idem venerabile monasterium apostolicis constitutis, atque privilegiis consistit, inconcusse permaneat. Et liceat eisdem monachis de sua congregatione abbatem semper eligere; et liceat ipsi abbati suos judicare monachos non solum virile, sed et muliebre monasterium sibi subjectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu præsumperit hæc, quæ a nobis ad laudem Dei nostri pro stabilitate jam dicti venerabilis monasterii statuta sunt, refragare, aut in quoquam transilire voluerit, anathematis vinculo innodatus, et cum diabolo et angelis ejus, atque Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æterno incendio concremandus deputetur. At vero qui pio intuitu observator in omnibus exstiterit, custodiens hujus nostri privilegii constitutum ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a Domino Deo nostro misericordissimo multipliciter conservatur, et vitæ æternæ particeps fieri mereatur. Bene valete. Scriptum per manum Adriani scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Martio, indictione secunda. Data per manum Stephani primicerii defensorum summæ apostolicæ sedis anno pontificatus domni Marini summi pontificis secundi 2 in sacratissima sede beati Petri apostoli.

VI.

MARINI PAPÆ II BULLA PRO ECCLESIA SABINENSI.

(Anno 944).

[Sperandio, *Sabina sacra*, p. 331.]

MARINUS, episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo fratri JOANNI episcopo Sabinensi ejusque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamine pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et petentium desideriis congruum impertire suffragium. Igitur quæ postulastis a nobis quatenus concederemus, et terminaremus tibi episcopatum Sabinensem, qui est ad honorem sanctæ Mariæ Dei genitricis, qui ponitur in Foronovo cum omnibus suis, quæ juste et legaliter ei competunt, inclinati precibus vestris confirmamus et corroboramus tibi episcopatum, per hanc nostram apostolicæ præceptionis paginam, cujus est a latere flumen Tybur, currens usque ad territorium Utriculoanum rivus, qui vocatur Votivus; exinde ascendit ad finem Narniensem loco, qui vocatur Prata, et ab ipso affine provenit in confinio, et devenit in Scapua, procurrens in confinio Reatino; et ab ipso affine venit in montem qui vocatur Tancia; et ab ipsi affnibus venit in morum Sabellianum, veniensque in cacumine montis Nigri, pergensque in casalem longum in ipsum Staffilum; et ab ipso affine pergit ad Leones montianum, deinde pergit ad rivum qui vadit juxta sanctam Victoriam Trybilensem. Deinde ascendit in montem qui vocatur Carbo, et per Aquam Mensam devenit in flumen Torritii, et per ipsam faldata decurrit in Carzoli, et venit in Campum Sacrum. Igitur inchoantur, sicut præfati sumus, ipsi affines a flumine Tyberis pergens juxta portam sancti Valentini, et venit ad portam Pincianicam, et ab ipsa pergit ad portam Salariam, ubi est ecclesia sancti Militis Romam, qui est juris cupradicti episcopatus Sabinensis, et exinde venit ad Silicem qui est juxta sanctum Laurentium, et ab ipso affine venit ad Septem Fratres, et per ipsos fines venit in Silice, qui est juxta sanctam Anatoliam quæ est posita subter montem qui vocatur Rasio, ibi est ecclesia Petri, quæ est juris ipsius episcopi, et exinde venit in Silice qui vadit juxta sanctum Vincentium, pergensque in sanctum Stephanum in fine rivi, et deinde per ipsos affines ascendit in cacumine montis Januarii, et exinde venit in montem qui vocatur Possode; et pergens per terra montium, deinde veniens in Campum Sacrum, cum universis popularibus atque ecclesiis, et omnia quæ sub ejusdem episcopo adjacere, et pertinere videtur, tam in vasis, tamque castris, villis, et casalibus seu inter eandem ecclesiam sacrarum vasa aurea vel argentea, vel qualiacunque fictilia, aut codicibus, vel indumenta, vel quibuslibet rebus mobilibus, vel immobilibus quæ ad eundem episcopum pertinere dignoscitur, sit Integriter, quomodo prædecessoribus tuis episcopis, et pristinis pontificibus nostris exauritum fuit concedi-

mus tibi, tuisque successoribus in perpetuum detinendum, reddendum, ordinandum tam monasteria, quam etiam cæteras ecclesias, quæ in ipsis affines, cum omnibus quæ superius leguntur et concluduntur. Itemque statuimus presbyteris, et diaconibus, et omnibus clericis in minoribus ordinibus persistentibus, cum diaconissis et ancillis Dei sint tibi, tuisque successoribus subjecti, ut sancti Patres statuerunt, necnon ut ipsi persistent sub lege et censura vestra, vestrorumque successorum in perpetuum, et absoluti sint a cæteris potestatibus, ita ut nullus absque vos constringat, aut deducat in palatium pro quibuslibet querimoniis, neque forum ab eis aliquis exigat, quæ sunt de sorte Dei, ideo non oportet eos ministrare in omnibus sæcularibus quomodolibet, sed in potestate vestra, vestrorumque successorum permaneant in perpetuum cum decimis et primitiis, vel ea quæ pro mortuis testantur. Sunt omnia hæc sub jure vestro, vestrorumque successorum in perpetuum, ita ut nullus dux, nullus comes, vice-comes, nullaque alia, illa magna, parvaque persona cujuscunque dignitatis vel cujuscunque ordinis, hanc nostram apostolicam dignitatem, auctoritatem, et vestri episcopatus confirmationem, in aliquo lædere, minuere, vel retractare præsumat; quod si quis fecerit, nostro anathemate feriatur, (245^a) et in perpetuo damnationis chaos absorptus, et regno Dei alienus, et cum impiis æterno incendio, vel [supplicio] condemnando sortemque capiat cum Juda traditore Domini nostri Jesu Christi a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum Leonis notarii regionarii, et scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Maio per indictionem secundam. Bene valete. Datum per manum Gregorii, Dei providentia secundicerii sanctæ sedis apostolicæ, anno, Deo propitio, pontificatus domni Marini, summi pontificis, universalis papæ, in sacratissima sede B. Petri apostoli, mense, etc.

VII.

EPISTOLA MARINI PAPÆ II AD SICUM CAPUANUM EPISCOPUM
(Anno 942-46.)

[Tosti, *Storia di Montecassino*, I, 215.]

MARINUS episcopus, servus servorum Dei, Sico, Capuanæ Ecclesiæ episcopo.

Quamvis ab hac sacratissima sede beatorum apostolorum Petri et Pauli, apostolorum principum, contra statuta canonum, atque antiquorum Patrum decreta in episcopali ordine consecratus sis, non te contra tanto erigere debueras, nec tibi convenire licuerat, quanta et qualia a probatissimis viris Deum timentibus de te referuntur. Nam, sicut Cælestinus papa in suis decretis confirmat, nulli sacerdoti licet canones ignorare, quanto magis te eos perscrutare convenerat, qui in episcopali culmine constitutus, te ipsum prius, deinde alios imbuere debueras. Sed quia laicali mente et habitu

(245^a) Hic locus sic nobis restituendus videtur: « et i. p. d. c. maneat a., et....condemnandus, sortemque..... Christi; qui autem custos et obser-

PATROL. CXXXIII.

A in principali aula nutritus ad famulandum, ut auditu didicimus, perstitisti, sæcularia magis quam jura episcopalia meditaris, magisque conventiculum laicorum quam clericorum cœtus desideras. Immemor, imo nescius illius Chalcedonensis concilii capitulo octavo, quod episcopus nullo modo ad comitatum ire debeat, et cætera in eodem capitulo nono, ut nullo modo improbitas episcoporum nitatur ad comitatum pergere, et reliqua. Hæc et alia multa magis contra teipsum, quam contra canones exerces; insuper ignorans studia litterarum non cum disciplinatis neque peritissimis, qui te quiverant instruere, sed cum vilissimis atque indisciplinatis laicis et clericis imperitis quotidie vaga atque sæcularia meditaris. Unde nec Deum nec hominem metuens, plurima contra sacram Scripturam agere pertentas. Sed, quod mirum, cum etiam quod benefactor tuus instituit, qui te ab Agarena emit gente, tu contumacia atque imperitia ductus, nec Deum nec sanctos canones metuens, ausus es rumpere, nec veritus es transgredere quod præcessor tuus venerabilis antistes, qui canonicè est ordinatus, instituit et sub anathematis vinculo religavit, et canonica confirmavit auctoritate, in tantum hoc pro nihilo duxisti, ut sicut Scriptura cujusdam doctoris testatur, imperito et in disciplinato tuo diacono, ecclesiam monasterii sancti Angeli de Monte, jam multis annis sub regulari tramite monachorum confirmatum, tradens, ut ibi, sicut quondam, saltationes et vacationes fiant. Certe si Dei timorem in animo contineres, non hoc perpetrari sed contradicere debueras, etiamsi, quod non credimus, filius noster tuus princeps, qui ut agnus innocens in talibus perseverat, facere voluisset, etsi, quod absit, ille in talibus consentit, tuis eum credimus machinationibus seductum. Unde præsciens omnia Deus, et cuncta suo libramine discernens, justo ejus judicio eum contra te benigne irritavit, ut te in exilium mitteret, qui prius corpus, nunc animam moliris occidere. Igitur in his et in aliis et imperitum ostendens, quia nihil interrogando scire debueras quod concilium Chalcedonense in capitulo vigesimo quarto de monasteriis testatur; sed quia negligendo nec interrogando ordinem cononicum prosequeris, de hoc usque ad tempus sileam. Sed quia ecclesiarum sancti Angeli de Monte pro amore tui diaconi contra sanctam institutionem subtractam de congregatione monachorum iudicasti, hunc a tuo consortio, nisi quando justa morem tibi ministraverit, censemus esse privatum. Ecclesiam vero sancti Angeli de Monte volumus ad monasterii redire vigorem, sed hæc necesse est ut nostris roborentur præceptis. Quapropter Dei omnipotentis et beatorum apostolorum principum Petri et Pauli, et omnium SS., et septem universalium canonum auctoritate te excommunicando, mittimus, ut ab omnibus his supra memoratis præcavere te, atque emendare summopere stuator hujus nostri privilegii exstiterit, benedictionem et gratiam. » etc. EDIT.

deas, et eandem ecclesiam sancti Angeli de Monte, quam vester prædecessor venerabilis antistes cum consilio principis benefactoris tui huic monasterio dedit, et canonica auctoritate confirmavit, insuper anathematis vinculo innodavit, ad monasterium præfatum, a præsentis hora restituas. Et convocatis universis Ecclesiæ ordinibus, taliter confirma, ut in perpetuum ibi sit monasterium, et semper sit sub custodia et dominio sancti Benedicti vestræ civitatis, et te ibi tuisque successoribus in nullo molestiam ingerentibus, nisi quantum a prædecessore tuo sancitum est. Si vero huic nostræ exhortationi et præceptioni inobediens fueris, sis Dei omnipotentis et beatorum apostolorum Petri et Pauli et omnium simul sanctorum, atque venerabilium septem universalium conciliorum auctoritate necnon et Spiritus sancti iudicio omni sacerdotali honorem et nomine alienus, et omni officio clericatus exutus, ita ut si ulterius ausus fueris more pristino aliquid de sacro ministerio contingere, nullo modo tibi liceat communionem vel satisfactionis spem habere, sed in perpetuum anathematizatus, corpus et sanguinem Domini vicino tantum mortis periculo percipias.

DUBIA

I.

PRIVILEGIUM MARINI PAPÆ II PRO ECCLESIA
HAMBURGENSE.
(Anno 946.)

[Lappenberg, *Hamburgische Urkund.*]

MARTINUS episcopus, servus servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo ADALDAGO, sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ archiepiscopo et confratri nostro, paternam dilectionem et perpetuam in Christo benedictionem.

Cum piæ desiderium voluntatis et laudandæ devotionis intentio apostolicis sit semper studiis adjuvanda, cura est sollicitudinis adhibenda ut ea quæ legaliter geruntur, et æquitatis formæ conveniunt, nulla valeant refragatione perturbari, sed irrefragabili jure, Deo auctore, debeant permanere. Et ob hoc apostolicis promulgatis sanctionibus propria unicuique quæ rationi suppetunt, possidenda fas exigit confirmari. Et quoniam postulasti ut privilegium tuæ faceremus Ecclesiæ et apostolica tuitione roboravissemus, eandem in pristinum manere statum concedimus. Et apostolico jure firmamus tibi tuæque sanctæ Hammaburgensi Ecclesiæ successoribusque tuis illam dignitatem et fines proprios, cum prædiis omnibus et parochiis et omnibus rebus mobilibus vel iumobilibus, cum mancipiis utriusque sexus possidere et tenere, quam piæ memoriæ Gregorius, antecessor noster, Anagario, antecessori tuo quem archiepiscopum in tua ordinavit Ecclesia, concessit, stabilito scilicet jure et cunctis finibus, quas Lodovicus, piæ memoriæ imperator, et Lodovicus, ejus filius, tuam voluerunt habere Ecclesiam, et imperiali diffinierunt potestate. Decernimus autem, ut potestatem habeas ordinandi episcopos infra tuam

A parochiam et diocesim, ita tamen, ut sub tua tuæque Ecclesiæ, salva dignitate ipsius maneant potestate. Si quis autem contra hujus nostræ auctoritatis privilegium ire tentaverit, et quoquomodo in parte vel in toto frangere nisus fuerit, sit excommunicatus a corpore et vivifico sanguine Domini nostri Jesu Christi, et sanctæ Dei Ecclesiæ aditu et conventionem separatus. Observator autem hujus nostræ admonitionis et jussionis habeat benedictionem omnipotentis Dei, beatorumque apostolorum et nostram, qui eorum fungimur vicariatione.

Scriptum per manum Benedicti, cancellarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Maio, indictione sexta.

II.

B BULLA MARINI PAPÆ II CONFIRMATORIA OMNIUM JURIU
AC DONORUM ECCLESIE ADRIENSIS.
(Anno 946.)

[Muratori, *Antic Ital.* tom. I, col. 947]

MARTINUS episcopus, servus servorum Dei.

Convenit apostolico moderamine poscentibus benivola compassione succurrere, et poscentium sacræ devotioni impartiri assensum: ex hoc enim lucri potissimum primum apud conditorem præponitur Deum, quoniam venerabilia loca ad meliorem fuerint statum sine dubio producta. Atque ideo, quia juste et rationabiliter nostro apostolatu humiliter postulastis quatenus sanctam Dei Ecclesiam Adriensem beati Petri apostoli Domini per præsentis nostri privilegii auctoritatem concederemus et confirmarem omnes possessiones et proprietates ejusdem Ecclesiæ Adriensis, id est, insulam, quæ vocatur Adriana, una cum tota silva sua et portibus, quod est portus Laureti, et portus Gauri, omnia in integrum persistente usque in mare, et a portu Laureti usque in canale Fea, et usque in canale Falce una cum venationibus, piscationibus, aucupationibus suis in integrum. Simul massam Quinto, et silva Lapario, et Lathualo, et canale Trionis, seu canale de Aira et canale de Palo, seu Conchagatula usque in piscaria Cythiu, et Corrigio Susorum. Atque totam insulam inter Athicem et Tartarum, cum silva, et manegium atque massam Gavello in integrum, et villa Martiana in integrum, seu fundum Roda cum silva et valle sibi pertinente usque valle Fraxineta et Lavigie et Valentina. Sicque Argelem majorem et Grignano, sive contra massa Pedrullo, seu fundum Ponteceli usque in Vibo-Carario, et fundum Laman-do, et prædicta massa Pedrullo persistente usque in Stillo de Baldo. Insuper confirmamus et corroboramus in prædicta sancta Ecclesia Adriense plebem sanctæ Mariæ, quæ vocatur Corna Cervina persistente a canale de Finale usque in Gauro; et plebem sanctæ Mariæ in Stornio, quam diruit flumen Padus, et persistente a rupta Joviana usque in fossa Opilea, usque in fossa Corrulo in integrum: atque plebem sancti Georgii in Tamara, una cum massa Copario, et fundo Ambioso usque in valle Fraxineta in integrum. Sicque plebem san-

eti Martini in Roviolam in integrum, et plebem A sancti Donati in Pedrulo, habeat, teneat, possideat suprascripta Ecclesia Adriensis in integrum. Ideoque per præsentis nostri privilegii auctoritatem confirmamus in prædicta Ecclesia Adriense massa Cappaciana et Lendenaria, una cum silva sua usque in flumen Athicem, seu Sulicini, et Tribano, et Mardinagus, seu Anguillaria, et Capite Argelle. Quapropter nostra apostolica præceptione, sive ex præceptione dilectissimi filii nostri Ugonis serenissimi regis, præcipimus ut nulla neque persona hominum cujuscunque conditionis vel gradus sit, sive dignitatis vel religiositatis, licentiam habeat in rebus et possessionibus prædictæ Ecclesiæ ingredi sine consensu episcopi, vel qui præest ipsi Ecclesiæ, neque minuere, neque dominare sive per hospitalitatem vel per commendationem, vel aliquam violentiam facere præsumat. Sed potius, ut præfati sumus, omnino in tempore salvas et illæsas persistent una cum omnibus tam clericis quam laicis et deservientibus, seu residentibus ejusdem Ecclesiæ, et omnes earum res mobiles et immobiles, se sequere moventes in integrum stare quiete et pacifice vivere omnium hominum remota controversia. Nam, quod non credimus, si quispiam hanc nostri privilegii auctoritatem violator repertus fuerit, sciat se in iram beati Petri apostolorum principis, et filii nostri Ugonis regis et nostram, casurum. Et prædicta Ecclesia cum suis pertinentiis ut superius legitur, sub beati Petri apostolorum principis, et nostra nostrorumque successorum protectione permaneat. Insuper nisi a malo resipuerit, sciat se compositurum auri optimi mancusios mille, medietatem nostro sacro palatio, medietatem prædictæ Ecclesiæ. Qui vero pio intuitu custos et observator in omnibus existerit, benedictionis gratiam, vitamque æternam cum omnibus sanctis sine fine habere mereatur in sæculas sæculorum. Amen.

Scripta per manum Gregorii scriniarii Romanæ Ecclesiæ.

Data patriarchio Lateranensi in Idus Junii. Bene valete.

Ego Benignus episcopus Ostiensis manu mea subscripsi.

Ego Grisogonus episcopus Portuensis manu mea subscripsi.

Anno ejus sedis secundo, et domni Ugonis quarto, indictione XII.

Et ego Dominicus, Christi misericordia sanctæ Adriensis Ecclesiæ notarius, vidi hanc authentici privilegii paginam, scriptam per manum domni Gregorii scriniarii Romanæ Ecclesiæ, nihil addens vel minuens, exemplavi anno Dominicæ incarnationis 951, quarto decimo die exeunte mense Aprilis, indictione XIV, tempore domini Eugenii papæ et Conradi regis.

(246) Pugna est inter annos Marini papæ et Ugonis regis. Anno quoque 944 decurrebat indictio II, non indictio XII. Animadvertite etiam verba illa ex præceptione dilectissimi filii nostri Ugonis se-

Ego Romeus domni Henrici regis notarius authenticum hujus exempli vidi et legi, sicuti hic continetur (246).

III.

MARINI PAPÆ II PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO NONANTULANO S. SYLVESTRI.

(Anno 942-46).

[Marini, *Papiri diplomatici*, 11]

MARINUS episcopus, servus servorum Dei. THEODORICO religioso abbati venerabilis monasterii sancti Sylvestri... territorio Mutinensi, necnon omnibus subjacentibus, et in perpetuo...

Quæque ad laudem Redemptoris Dei et Domini Salvatoris nostri Jesu Christi pertinere noscuntur, et ad stabilitatem venerabilium locorum respiciunt, cum magno sollicitudinis studio nos convenit apostolica et rationabili censura procurare; quatenus ex hoc juges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficacius persolvi possint carminum laudes, et nobis, qui licet immeriti, divina tamen gratia præveniente, pastorem regiminis curam gerimus, opima in sidereis arcibus remunerationis præmia ascribantur. Igitur quia constat religiositatem tuam nobis detulisse præceptum prædecessoris nostri Domini Adriani, et Joannis reverendæ memoriæ pontificum de prædicto monasterio, et omnibus ei pertinentibus locis ac possessionibus, quæ petistis, ut per nostri apostolici privilegii paginam confirmarem. Unde nos, precibus vestris inclinati, et a præsentis prima indictione in perpetuum sæpedictum monasterium successorum tuorum abbatum ditione et potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes, irrefragabili jure decernimus permanenda, id est, monasterium sancti Sylvestri, quod a Nonantula territorio Mutinensi. Quapropter auctoritate beati Petri apostoli, cui a Domino Deo nostro cælorum regni claves traditæ sunt, et potestas ligandi atque solvendi cælo terraque concessa est, promulgantes decernimus, et firma stabilitatis censura statuimus, ut ipsum venerabile monasterium cum omnibus locis, mansis, fundis, casibus domibus, atque familiis, servis originalibus, simulque rebus, et possessionibus, nec non aquis molis, olivetis, vel quidquid in quibuscunque... videtur vel potestate legaliter donatum vel largitum fuerit, aut quolibet modo juste evenerit, tenere et possidere sine qualibet controversia perpetuis temporibus valeat. Et nulli unquam liceat regum... episcoporum... vel actorum parvæ vel magnæ personæ in prædicto venerabili monasterio, vel in eis, quæ eidem venerabili monasterio pertinere videntur; quocunque modo incumbere, aut invasionem facere... accedere, vel missarum solemnias celebrare, nisi abbate fuerit invitatus; quatenus hoc, quod ad laudem et utilitatem supradicti sancti monasterii statuimus, firma

renissimi regis, ut alia omittam. Cæterum si bulla hæc sincera dicenda esset, haberemus mancusios mille componendos medietatem sacro palatio. Lateranensi.

stabilitate permaneat. Interdicentes omnino episcopo, in cuius parochia esse videtur supradictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam, sed neque ullo modo baptismales Ecclesias sibi vindicet.

Et ego Henricus, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ scriniarius, una cum Bartholomeo clerico sancti Petri ad Vincula, horum supradictorum exemplorum authentica privilegia, domnorum videlicet

Adriani, Joannis atque Marini papæ, videns atque perlegens, ut in eis continebatur, sic in suprascriptis continetur exemplis, et ea fideliter exemplavi, et signum feci. Nulli ergo omnium hominum liceat hanc paginam nostræ conscriptionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem, etc.

Datum Laterani Idus junii, pontificatus nostri anno sexto decimo.

ANNO DOMINI DCCCL.

COSMAS JAPYGUS

MATERIENSIS.

NOTITIA HISTORICA IN COSMAM JAPYGUM

(Apud Fabricium, Biblioth. med. et inf. Lat.)

Cosmas Japygus, Materiensis, circa annum 950 traditur carmen quoddam composuisse in honorem Theopompi episcopi, Theonæ et Synesii; quorum martyrium Diocletiana persecutione passorum celebrant 21 Maii, incipit:

Contulit agminibus fratrum pia munera Christus;
Præmisso exordio ad Gregorium Ligum, monachum Nonantulanum;
Cosmas Gregorio monacho dedit ista benigno.

Subjicitur hymnus cujus initium:

Celsum triumphum martyrum.

Edidit ex Nonantulano codice Ughellus tomo II Italiæ Sacræ, ubi de Mutinensibus episcopis, pag. 111, 112.

COSMÆ JAPYGI

CARMEN

IN HONOREM SS. THEOPOMPI ET SOCIORUM.

(Apud Ughelli, Italia sacra II, 111,)

MONITUM UGHELLI.

Sanctorum Theopompi et sociorum res gestas legibus in pervetusto membranaceo codice abbatiæ Nonantulanæ, longe diversas ab iis quas Petrus de Natalibus lib. v, cap. 35, recensuit in catalogo; quorum initium, post præfationem, eorundemque nominum interpretationem, est hujusmodi: *Passio sanctorum Theopompi episcopi et Theonæ, qui est Synesii*. In fine vero: « Martyrizati sunt autem beatissimi Martyres Theopompus episcopus et Theonas, qui et Synesius, sub Diocletiano impiissimo imperatore, anno primo persecutionis ejus apud urbem Nicomediam, pridie nonas Januarii, regnante vero Domino nostro Jesu Christo qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per infinita sæcula sæculorum Amen. » Cujus vero civitatis Theopompus fuerit episcopus, in actis non exprimitur, sed tantum Nicomediæ sub Diocletiana persecutione passus dicitur, una cum Synesio, quorum dies festus celebratur Nonantulæ 4 Januarii, quo die passi sunt. de quibus Martyrologium Romanum 21 Maii, et Baronius in notis, ubi perbelle demonstrat haud potuisse Theopompum Nicomediæ episcopum esse in Diocletiana persecutione, cum temporum ratio parum consentire videatur. Anthymus enim Nicomediensis episcopus, qui sub Diocletiani persecutione ob Christi confessionem martyrii gloriam capitis obruncatione suscepit, sancto Cyrillo ejusdem civitatis